

Sličice iz Nemčije

(Od očividca.)

22. avgusta.

Najnovejša poročila govorijo ponovno o slinem padcu marke — dolar je dosegel naravnost pravilčno višino: 7 milijonov mark. Človeku bi se zdelo, da lahko izhaja tujec s tujo valuto v Nemčiji naravnost kuje. V resnici pa je zadeva drugačna. Mnogim se je pripetilo baš v zadnjih dneh, da so običajni na potovanju skozi Nemčijo sredi poti in niso mogli ne naprej ne nazaj, kljub temu, da so bili dobro založeni s tujo valuto. Vzrok temu je silno pomanjkanje nemškega denarja.

Menjalnice je v Nemčiji povsod vsepolno. V drugi polovici avgusta pa je ostala večina bank in menjalnic s praznimi blagajnami. Mnogo menjalnic je zaprtih, ker radi pomanjkanja denarja ne morejo poslovati. Na vratih visi običajni listek: Kein Bargeld! Nekatere banke in menjalnice menjujejo le dokler imajo še kak denarja v blagajni; to pa traja včasih komaj pol ure. Ker je naval na menjalnice velik, večina strank s tujo valuto ne more zamenjati denarja.

Razumljivo je, da banke in menjalnice izrabljajo položaj in izkoriščajo stranke; nikjer ne izplačujejo po dnevnem kurzu, ampak večkrat po 25 odst. nižje. Pri tem odščitajo tudi davčno pristojbino. Kdor pa je prisiljen zamenjati tujo valuto privatno, trpi še večjo škodo. Mnoge menjalnice izplačujejo pri izmenjavi le majhen del zneska v bankovcih; večji del ostane nakazan v čekih.

S čeki je velika kriz. Vsakdo se jih drži in le redkokoli jih lahko spečat, seveda z izgubo do 10 odst. Nihče pa ne sprejme čeka, ki ni izdan od banke istega mesta, kjer se nahaja. No, banka ti ga že sprejme, ali čakati moraš na izplačilo najmanj 10 dni. Potovanje je s tem zelo ovirano. Druga ovira je tudi lokalni denar. Bavarska je izdala in izdaja še vedno ogromne množine lastnega denarja, ki je izven njenih mej brez vsake vrednosti; nihče ti ga ne sprejme, niti s popustom. Velika ovira so dalje »debeli« bankovci po milijon in 10 milijonov mark, ki so se pojavili zadnje dni v zelo velikem številu. V prodajalnih in restavracijah s težavo menjajo take bankovce in pri menjavi se morajo zadovoljiti s čeki in pokrajinskimi bankovci, ki so ti vedno v veliko nadlego, kakor hitro zapustiš kraj.

Millijonski in 10 milijonski bankovci so na eni strani čisto beli in nepotiskani, na drugi strani je naveden vrednostni znesek, prepoved ponarejanja, podpis ministrov in drugega nič. Nikakih okrasov ni, tisk je čisto enostaven in papir je tudi na tej strani bel. Edino desni rob je nekoliko rdečkast. Mislim, da se lahko ponarejajo taki bankovci prav brez velike težave, le da ponarejeni še niso utegnili priti v promet. Ti enostavni milijonski bankovci pričajo, s kakšno naglico so bili izdelani in natisnjeni.

Polne žepne milijonov imaš, ali kakor pada marka, tako se dvigajo cene. Tuja valuta ti nič ne pomaga. Cene rastejo celo nesorazmerno s padanjem marke, tako da je draginja od dne do dne večja. V dneh po sestavi Stresemannove

vlade se je marka znižala skoro za polovico, ali cene so se tudi tedaj dvigale od hipa do hipa. O kakem padanju pa ni govora.

Danes je v Nemčiji vsak berač milijonar; vsak kvalificiran delavec zasluži na dan več milijonov mark. Dobro pa ne izhaja, če pomislimo, da je stalo skromno kosilo že pred tednom dni pol milijona, malo pivo 40.000 M, liter mleka 100.000 M, kosček kruha 6000 M. »Sendvič« je veljal na monakovski postaji 18. avgusta 200.000 M, soba v hotelu pol milijona. Železnice, ki so bile razmeroma po ceni, so se podražile z 20. avgustom za 600 odst.

Vsak berač je danes v Nemčiji milijonar, a marsikateri nekdanji pristi milijonar je danes berač, kakaj zaradi padca marke so prišli nekateri zaradi nepredvidnih pogodb ob vse imetje. Kdor je pustil v bankah nekdanje težke bankovce — kaj zna danes od njih?

Zaradi hitrega padanja marke se plačujejo v zadnjem času tudi državni uradniki tedensko. Plača je vsak teden drugačna, kakršna je pač valuta. Opaža se, da je v zadnjem času pričelo pritiskati pomanjkanje. Revni sloji trpijo, a pritožujejo se ne. Vse se jim zdi razumljivo, fatalno. Vao nesrečo pripisujejo Francozom, ki jih sovražijo odkrito. Na vratih mnogih trgovin visi tablica s napisom: »Francozom prepovedan vstop!« Casopisje obrača nazvečjo pozornost dogodkom v Poruhru, isto vsebino imajo razgovori družb, kjerkoli naletiš nanje. Propaganda proti Francozom je zelo živahna. Na splošno pa je ljudstvo mirnejše kakor bi človek mislil. Na Ba-

varskem se opaža precej močna nezadovoljnost in nezamiranje do sedanje vlade. Bavarska je pretežno antisocijalistična ter zelo dinastična. Povsod se navdušujejo za kralja in cesarja. Trdno so uverjeni, da pride že v kratkem času do velikih političnih izprememb. Nekateri računajo na povratek monarhov, drugi na rusko pomoč. Z Avstrijo čutijo bratstvo. Povsod so protežirani. Vstopnice v muzeje, galerije itd. plačujejo le enkrat dražje, kakor domačini, vsi ostali tujci pa 10krat dražje. Tudi v trgovinah računajo tujcem za 100 odst. dražje, kakor domačinu ali Avstrijcu. Vstopnina v Schackovo galerijo v Monakovem je znašala 20. avgusta za domačine 100.000 M, za Avstrijce 200.000 M, za ostale milijon mark. Tujca ne gledajo nikjer preveč prilazno; ne žalijo ga sicer, a če je morejo, ga »pritisnejo«. Policija zahteva za vsakega tujca dnevno 300.000 M zglasilne pristojbine. Proti tujcem so nezaupni posebno zaradi razsežne francoske špijonaže, ki je marsikje izvohala skrite zaloge vojnega materiala in jih zaplenila ali uničila.

Se vedno je vsepovsod mir in red, povsod največja snaga. Ali že so ustavljene marsikaterim ustanovam, muzejem, cerkvam itd. državne podpore, zato se že vsepovsod zbirajo prispevki za to ali ono dragoceno ali posebno. Tako za botanične vrtove, zverinjake, starinske zgradbe, stare cerkve velike umetniške vrednote, kakor je n. pr. ona v Nürnbergu, ki je zgrajena iz mehkega peščenca, ki se krha in razpada, ker ni dovolj denarja, da bi to umetno preprečili. V Goethejevi rojstni hiši v Frankfurtu tudi

popraja prostovoljne prispevke za vzdrževanje poslopja. Vseposvodi, in tudi pogledalščih, pobirajo kar med predstavami darove za uboge otroke in za izgnane iz Poruhru.

V trgovinah so velike zmešnjave. Cene se menjajo dnevno in trgovci imajo dela preko glave že s samim neprestanim novim določevanjem cen posameznim kosom, posebno tam, kjer je blago raznovrstno, drobno in številno. V listovrstnih trgovinah so cene za isto blago silno različne; enotnosti sploh ni. Zato se premnogokrat dogaja, da je prav občutno okanje ali trgovec ali kupec.

Posebno oprezen mora biti človek pri železniških blagajnah. V Monakovem je n. pr. zahteval železniški uradnik za vozni listek 3. razreda do Jesenice preko 7 milijonov mark, naslednji dan pa je bil listek izdan za nekaj čez 4 milijone, čeprav se kurz ni izpremenil in je ostala tudi vozna tarifa neizpremenjena. Seveda, po listek sem drugič poslal domačina Monakovčana.

Vendar se mora človek na splošno držati reda in točnosti. Vse gre v Nemčiji gladko kakor po loju. Občudovanja vredna je tudi mirnost, s katero prenaša nemški narod sedanjo težko krizo. Samozvestno zre v prihodnost, nikjer ne slišiš zabavljanja in jadikovanja. Sedanja krizo smatrajo vsi za prehodno dobo, ki ne bo trajala dolgo. Priti mora do izpremembe, do izboljšanja. Kako? Kakorkoli! Ali priti mora, kakaj nemški narod je junaški in veliki! In to uverjenje jim narekuje ponos in samozavest, ki jim je ostala v krvi iz prejšnjih lepih časov. Da bi bila tudi v naši!

„SLOGRAD“

Slovenska gradbena in industrijska d. d.

== LJUBLJANA. ==

Telefon interurban šte. 180.

Brzjavi: SLOGRAD.

== Tehnična pisarna: Ljubljana 7. Frankopanska cesta šte. 151. ==

Izvršuje: Stanovanske hiše, trgovska poslopja, moderne industrijske zgradbe, betonske in železobetonske konstrukcije, vsakovrstne naprave na podlagi 25 letnih izkušenj.

Specijaliteta: železobetonske cevi za vodne naprave in vodovode.

Zastopa patent dr. inž. Empergerja za izvrševanje konstrukcij iz armiranega betona z lito-železnimi vložkami za visoke tlačne napetosti kakor priskladiščih, „silo“-mostovih in podobno.

Izdeluje vsakovrstne tehnične projektne statične proračune.

4881

Ne smete opustiti posetiti

SINGER

oddelek št. 155

na Ljubljanskem velesejmu.

178

VAŽNO ZA INDUSTRIJCE IN TRGOVCE, KI DELAJO REKLAMO POTOM PLAKATOV

Na letošnjem „LJUBLJANSKEM VELESEJMU“ postavimo SPECIJALNE REKLAMNE STOŽIRJE na katere bodo lepljeni v prvi vrsti samo lepaki, 95 cm visoki in 63 cm široki. Vsi tedaj tega vabimo vse zainteresirane, da si nemudoma zagledajo prostore, ker je število istih omejeno.

Naročila naslovite samo na ALOMA COMPANY, anončna in reklamna d. z o. z. LJUBLJANA, Kongresni trg 3. 1843

POZOR!

Prej ko se odločite za nakup, si oglejte in prepričajte, da harmonike domačega izdelka ne zaostajajo za izdelkom inozemskih tvrdk. Preizkusite jih do dobra boste, da domača mlada obrt lahko izvrši isto, kakor vsaka tuja tvrdka. Potem gotovo kupite res lepe in dobre domače harmonike po primerni ceni. 4469

Franc Lajovic, Franc Vodišek, Litijska Šiška

III. Ljubljanski velesejem Paviljon 617.

PETER CAPUDER

Ljubljana Vidovdanska cesta št. 2

Zaloga vseh telovadnih oblačilnih potrebščin Modni salon za gospode Izdelovatelj krojev za Sokole, Orjuno in U. D. R. 4471 Paviljon „H“ šte. 307

Daruite za Dijaške kuhinje!

Prometni zavod za premog d. d.

== v Ljubljani == prodaja 118

premog iz slovenskih premogovnikov

vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo

inozemski premog in koks

vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča posebno prvovrstni češkoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in briketa.

Naslov: PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG, D. D., V LJUBLJANI, Miklošičeva cesta št. 15/II.

Vsem sejmskim razstavljalcem priporočamo svojo veliko zalogo krap-papirja v vsaki barvi in množini papirna trgovina 4457

IV. Bonač Ljubljana, Šelenburgova ulica.

CEMENT

premog 4853 in strešno opeko

ima stalno v zalogi H. PETRIC, Ljubljana, Dunajska cesta št. 33. Telefon 308, štandito „Balkon“.

Naročajte, čitajte in razširjajte dnevnik „JUTRO“!

Veliki inkvizitor

Ljubozenski roman iz najslamotnejše dobe človeške zgodovine.

Nato se je obrnil veliki inkvizitor k občinstvu in je zaklical tako glasno, da ga je bilo slišati prav do konca trga:

«Vi vsi, otroci Rima, ki ste tu narazložili, ali prisežete, vsak po svojih sposobnostih in po svoji moči, da boste branili rimsko - apostolsko katoliško vero, da boste zatirali in ovajali krivoverce ter boste vedno in povsod v pomoč sveti inkviziciji?»

«Prisegamo! Prisegamo!» je zadonelo iz tisočih grl. Kričanju ni hotelo biti konca, ker vsakdo je hotel, da bi se slišalo prav njega.

«Dobro!» je odgovoril inkvizitor in je zamahnil z roko. «Tiho sedaj in poslušajte pridigo!»

Peter Arbues je stopil zopet po stopnicah navzgor in je sedel v svoj naslanjač.

Dominikanski pridigar pa je začel:

«Bratje v Kristusu! Vaše veličanstvo, velemožni, veleblagorodni, presvetli, svetli, prečastiti, častiti, velece-njeni in spoštovani gospodje! Inquisi-tio superior regibus. Inkvizicija stoji nad kralji, kajti moč nebeška je višja kot zemlja in vse na nji. Inkvizicija je paradiska dver, skozi katero teče reka življenja. Mi vsi moramo napaja-ti svoja srca z vodo te reke kakor iz-sušeno puščavo, kajti sicer nam sveti Duh ne odpre ust, kakor jih ni odprl Balaamu in Kajfi. Zares, bratje v Kri-stusu, inkvizicija je sveta in stoji nad kralji, superior regibus, saj je starejša nego vsi vladarji tega sveta ter sega njen izvor do ustvarjenja te zemlje in do začetka stolpa babilonskega...»

Pridiga je bila tako neumna, da je cesar nevoljen gubančil čelo in se vro-til, da ni pokazal svoje nevolje zara-di smešnosti dominikančevih trditav.

Toda rekel ni nobene besede, da bi se ne zameril sv. oficiju.

Imel je že itak nešteto sovražni-kov med reformiranci in katoliki ter si ni hotel delati še novih. S svojo strahopetnostjo, dvoličnostjo, nedo-slednostjo in sebičnostjo se je zasova-žil malone vsi Evropi; vendar se je trudil, da bi s svojo prijaznostjo po-miril duhove in da bi ga smatrali dr-žavljeni za najbolj plemenitega očeta.

Pridiga, vedno bolj bedasta in fanatična, nasoljena z napačnimi ali prevr-njenimi citati iz sv. pisma in evange-lijev, popoprana z izreki neznanih, ba-j je svetih očakov in cerkvenih učenja-kov ter okisana in pooljena z grožnja-mi in obeti, je trajala dobre pol ure. Nato so molili in se je zaključila maša.

Potem je relator začel čitati ob-sodbe.

Prva dva obsojenca, ki sta sedela v kletki med obema lecamo, sta bila Franciška de Lerma, bivša opatika kar-melitank, in nesrečni odvetnik Anto-nio Herrezuelo.

Odvetnik je ponosno odklanjal spo-vednika ter je kontno menila, ki je neprestano tiščal vanj, naj se akosa in spokori, zavrnili:

«Prepuščam vam svoje telo. A pri-voščite že vendar vsaj moji duši oir. Izgubite se, podrepna muha!»

Drugače opatika. Ko je relator pre-čital sodbo, da bo živa sežgana, ji je upadel pogum in jo je minil ves od-por.

«Ne, ne, žive me ne smete sežgati!» je kričala. «Velika grešnica sem. A on je kriv vsega! Veliki inkvizitor je moj zapeljivec! Kesam se! Strašno se ke-sam! A umreti hočem kot dobra kato-ličanka!»

«Hvala Bogu in presveti Devici!» je vzkliknil veliki inkvizitor. «Duša te blodne ženske je rešena. Odpuščam ji.»

Nato je sledil mlad, lep mož iz Ve-rone, potomec ene prvih italijanskih rodbin, ki si je pridobila za cesarja Karla V. velikih zaslug. Bil je izobra-

žen in jako imovit mladenič ter se je zval don Carlos de Seso.

Ko so prečitali njegovo obsodbo, je zaklical iz kletke na ves glas, da so ga slišali ljudje do najbolj oddaljene toč-ke na trgu:

«Izjavljam s ponosom, da hočem umreti v veri drja. Martina Lutra, ki je prava evangelijska vera, in da no-čem živeti v rimski veri, ki so jo po-kvarili in okužili pokvarjeni in oku-ženi popje!»

«Zamašite mu usta!» je zavpil Peter Arbues; «zločinec sramoti cerkev Je-zusa Kristusa!»

V drugi kletki je stal sivolas domi-nikanec Franc Dominik de Boxas. Mir-no je poslušal svojo obsodbo. Ko pa so ga vedli z odra, se je okrenil k bal-konu, na katerem je sedel cesar, in je zakričal:

«Rad umrjem kot borec prave in edine čiste evangelijske vere, ki je Lu-troval!»

Tudi njemu so zamašili usta, da ni mogel govoriti več.

Medtem so rabeljaki hlapci prignali deset «Judov», ki so bili zelo bogati kupci in kramarji, a so se baj — vsaj neznane priče so jih ovadile! — pre-grešili proti katoliški cerkvi in veri. Gnali so jih kakor živino na neki pose-ben vzvišen oder, na katerem je stal, pribit in pritrtjen, velik Andrejev križ, t. j. križ s poševno zbitima deloma.

Hlapci so zgrabili posameznega «Ju-da», mu nategnili levico in jo pritisnili na križ; rabelj pa je levico z ogromni-mi žebelji pribil na križ. «Judje» so tu-lili in večali, se premetavali in cepetali kakor ranjene zveri. Toda rabelji so mirno zabijali žebelj za žebeljem, dokler ni bilo pribitih na križ vseh deset «Ju-dov».

Nato so čitali obsodbe onim, ki so bili obsojeni na lažje kazni, na galere, na bičanje in dolgotrajno ali celo več-no ječo. Te obsodbe pa občinstva niso zanimale, da si bila med obsojenci Viljem Franco, nesrečni zakonec, ki je

pretepel duhovnika zapeljivost svoje žene, in napol mrtva 90letna starka, ves čas v omedlevici ležala Marija Bur-gundska.

In čitanje se je nadaljevalo. Končno je bilo dočetano. Veliki inkvizitor se je dvignil ter proglasil s svečanostno sladkim glasom popolno odvezo vseh grehov onim, ki so se skesali in spo-korili. S to odvezo so bili rešeni izob-čenja iz katoliške cerkve, ne pa ob-sodbe; rešeni so bili smrti na živem ognju ter so jih milostno le — zada-vili...

Oči vseh gledalcev so bile obrnjene k soham in grmadam. Obsojenci so klečali pred grmadami, ki naj jih sežgo; menihi, s križi v rokah, pa so molili in opominjali žrtve z brezčutno vztrajnostjo, naj se skesajo. A nihče se še ni dal spovedati.

Desetero «Judov» so zgrabili rabelji najprej. Stiri so pahnili v votle sohe, ostalih šest so privezali na kole sredi grmad z verigami. Nato so z bakljami zažgali slamo in suhljad pod drvmi. Plamen se je širil, dim se je valil in zavijal žrtve, jih dušil, jih lizal po no-gah, ... ogenj se je prijel oblačila, ra-stel je in rastel ... žrtve pa so kriča-le, tulile, ječale, grgotale, vzdihale in izdihale ... Ogenj pa je gorel vedno močnejše ... zasrdelo je po smoli, po osmojenem mesu, po zažgani bradi in gorečih lasih ... Rabelji so z dolgimi koli suvali med drva in pospeševali ogenj ...

Menihi pa so glasno molili in peli, a zvonovi vseh cerkev, kapel in kapelic so zvonili z vsimi močmi ...

Ko sta gledali ta prizor dve nuni, ki sta bili tudi obsojeni na luteransko smrt, sta v smrtni grozi začeli kričati:

«Moj oče, izpovem se ... kesam se ...!»

Meniha sta urno pokleknila tik nuni in sta poslušala njuno izsiljeno spo-ved. In nato sta blagoslovila žrtvi, lepi, blede deklici, jedva štiriindvajset let stari.

In nato so ju gnali k brvi opatki.

Franciška de Lerma je bila modro-bela v obraz in njene nekdanje krasne modre oči so plapolale v grozi; njeno telo je bilo mrzlo kakor marmor in je trepetalo božjastno. Nunciji sta se brez zavesti zgrudili in njuna duša je vi-sela ob pojemajočih sreh le še na ten-ki nitki.

Pristopili so trije rabelji, jih privezali na trivoglat stol in jim vrgli vrv okoli vitkih vratov ... Se trenutek in — treh redovnic ni bilo več ...

In rabelji so vlačili in privezovali žrtve ... podžigali ... suvali v drva ... plameni in oblaki dima pa so se dvigali višje in višje ...

Le grmada, nad katero je stal pel-vezani mladi plemič don Carlos de Seso, ni hotela goreti. Leni se je pla-zil plamen med poleni, zabrel, uga-šal, se pojavljal medlo tu in tam ter povzročal jedva nekaj redkega dima. Rabelji so podtikali smolene bakije, su-vali v drva in tiho preklinjali.

Don Carlos pa je stal, svezan na ro-kah in nogah, na glavi škofovsko kapa s hudiči in plameni, odet v platnen-pestro s hudiči in plameni poslikan san-benito ... stal je, gledal in čakal. Ča-ka! je smrti. A nje ni bilo.

Tedaj je zaklical na ves glas:

«Drvi Drvi! Princeite več drv, tep-ci! Jaz hočem umreti za Jersusa in Lu-tral!»

Tedaj je eden izmed kraljevskih lo-kostrelcev, ki so obdajali grmade, raz-kačen nad toliko predrznostjo in kro-to užaljen v svoji katoliški verski vna-mi, sunil plemiča s sulico v prsi. Kd je brizgnila iz rana, don Carlos je vztrepetal in izdihnil ...

Mrtvaška tišina je vladala. Le sen-ter tja se je začul z grmad temen stek in vzdih ... mrmranje menihov, ki se molili De profundis in Misere ... je-no brenčanje razbeljenih, ustavljenih, a še vedno tresočih se zvonov po stol-pih, prasketanje polen ... cvrčanje svežega mesa ... (Dalje prihodnje)

Vseh vrst
vino in žganje

ŠPIRIT IZ ARKOVE TOVARNE

Vseh vrst
vino in žganje

Sirovi - rafinirani 96,7 %, najfinejši brez vonja, vedno na skladišču po najnižjih cenah - Gorljivi

Ljubljana „VINEA“ Rudnik :::
Telefon 5-18 družba z o. z. Telefon 5-18

Cognac medicinal!

Generalno zastopstvo tovarne „Arko“, Zagreb
Tovarna špirta, kvasa, likerja, konjaka eto.

Liqueur Triple Sec!

Trgovci, posetite!

Trgovci, posetite!

VI. Vzorčni veleesejem
v Pragi

od 2. do 9. septembra

Znižana vožnja na jugoslovanskih in češkoslovaških železnicah.

Znižana pristojbina za vizum.

Direktni posebni vlaki med Prago in Ljubljano.

Pojasnila daje:

Pojasnila daje:

Češkoslovaški konzulat, Ljubljana, Breg 8. Aloja Company, d. z o. z., Ljubljana, Kongresni trg 3.